

رصدخانه اجتماعی کووید ۱۹
دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی

**تمرکز بیماری نگر بر همه‌گیری
منجر به غفلت از همه‌گیری‌های اجتماعی بعدی ناشی از آن می‌شود**

تمرکز بر **مدیریت بیماری نگر** (در معنای کنترل همه‌گیری کووید به مثابه صرفاً یک بیماری) و طراحی مداخلات مربوط به آن (پروتکل‌های بهداشتی و مسایل مربوط به مدیریت شیوع اپیدمی) موجب ضعف شدید در **مدیریت اجتماعی نگر** (به معنای سلامت و مسایل اجتماعی جامعه) و کمبود مداخلات اجتماعی لازم و با اهمیت شده است.

تمرکز بر مدیریت بیماری نگر یعنی:

- § حساس نبودن دستورالعمل‌ها و پروتکل‌ها به تعیین‌کننده‌های اجتماعی سلامت: تفاوت در مواجهه، آسیب‌پذیری و پیامدهای سلامتی.
- § عدم ارزیابی آثار و پیامدهای اجتماعی-فرهنگی سیاستهای مدیریت همه‌گیری (مانند تعطیلی‌های مراسم مذهبی؛ بازگشایی مدارس؛ جریمه‌ی ماسک و...)
- § عدم پیش‌بینی و طراحی دستورالعمل‌ها و مداخلات به منظور کنترل ابعاد اجتماعی همه‌گیری (شامل: فردگرایی؛ تضعیف همبستگی، انسجام و سرمایه‌های اجتماعی؛ فعال شدن شکاف‌ها، تضادها، انگ‌ها و قربانی‌نکوهی در سطوح بیمارستان، محل کار و تحصیل و تجارت، عرصه‌های سیاست و...)
- § توجه بسیار محدود و دیر هنگام به درگیر ساختن جامعه در مدیریت ابعاد سلامتی همه‌گیری (تامین تجهیزات بهداشتی و درمانی؛ حمایت کادر بهداشت و درمان؛ سواد سلامت) و کم‌توجهی به درگیر ساختن جامعه در ابعاد اجتماعی همه‌گیری (تامین نیازهای حیاتی افشار نابرودار؛ حمایت از تولید محلی و ملی؛ حمایت کادر مشاغل ضروری؛ تقویت همبستگی اجتماعی)
- § استفاده نکردن از روش‌های علمی ارتباطات سلامت و ارتباطات برای تغییر در مدیریت همه‌گیری

نابرابری یعنی آن دسته از تفاوت‌های اجتماعی که ساخته‌ی انسانها، غیر منصفانه، غیر ضروری، قابل اجتناب و قابل مداخله (اخلاقی و عقلانی) است. مانند تفاوت/نابرابری در بهره‌مندی از حقوق و فرصت‌های اجتماعی براساس ویژگی‌های قومی، مذهبی، جنسیتی، طبقاتی، مکانی- سکونت، و نیز در برخورداری از بهداشت پایه، آموزش پایه، سرپناه پایه، درآمد پایه، بیمه‌ی پایه یا حقوق اقتصادی-اجتماعی و حقوق بشر...

پیامدهای سلامت همه‌گیری کووید ۱۹

مرگ و میر، ناخوشی و عوارض جسمی مزمن و غیرمزمن ناشی از کووید-۱۹

افزایش شیوع و شدت بیماری‌های همبود کووید-۱۹

عدم پیگیری و مراقبت بیماری‌های قبلی و تشدید آنها

کاهش پوشش مراقبت‌های بهداشتی واکسیناسیون، برنامه‌های مراقبت مادر و کودک، برنامه‌های مراقبت سالمندان

سیاست‌های مهار اپیدمی همچون قرنطینه، بستن مرزها و تعطیلی مدارس می‌توانند به صورت غیرمستقیم بر گروه‌های آسیب‌پذیری چون زنان، کودکان، معلولین، معتادان به مواد مخدر و... تاثیر بگذارند و منجر به افزایش رفتارهای ناسالمی چون کشیدن سیگار، مصرف الکل و مواد مخدر شوند. افرادی که مصرف مواد مخدر را ترک کرده‌اند دسترسی خود به شبکه‌های حمایتی را از دست می‌دهند و ریسک بازگشت و عود مصرف در آنها بالا می‌رود.

افزایش بارداری ناخواسته ناشی از کاهش دسترسی زنان به وسایل پیشگیری از بارداری که در تقاطع با محدود شدن دسترسی به خدمات بهداشت جنسی احتمال ابتلا به بیماری‌هایی همچون HIV و HPV در نتیجه بروز سرطان دهانه رحم، بارداری‌های نایمن و پیچیدگی‌های مرتبط با بارداری‌های پرخطر از جمله ناسلامتی مادر و کودک را افزایش می‌دهد.

همه گیری کووید-۱۹ موجب تداوم و تشدید برخی مسایل اجتماعی و ایجاد مسایل اجتماعی جدید شده است

تشدید فقر، ناامنی غذایی و شکافهای اقتصادی-اجتماعی

ایجاد اختلال در دسترسی به سیستم های حمایتی

افزایش بیکاری، از دست رفتن مشاغل موجود، افزایش کار کودک

ایجاد و افزایش افزایش مسایل و آسیبهای اجتماعی و افزایش و تشدید جرم و خشونت، مشکلات فضای مجازی،

ایجاد و افزایش مسایل آموزشی: خروج از تحصیل، شکاف جنسیتی در آموزش، افت کیفیت، اخلال در روابط دانش آموز و معلم

اخلال در انجام مسئولیت های اجتماعی و مدنی، مراقبت سالمندان، معلولین و افراد دارای نیاز خاص،

اخلال در تفریح و ورزش و گردشگری، ملال کرونا (Covid Fatigue Syndrome)

ایجاد و افزایش مشکلات روانی: وسواس، خودکشی، خشونت، افسردگی و...

کاهش سرمایه ی اجتماعی، تعاملات انسانی و روابط اجتماعی،

اخلال در مسایل مذهبی: شعائر، آداب و مراسم و مناسک...

همه گیری اطلاعات نادرست (Infodemic)؛

پیامدهای اجتماعی کووید ۱۹

همه گیری اطلاعات نادرست

تهدید ناشی از گسترش اطلاعات نادرست با تهدید ناشی از ویروس برابری می کند.

انتشار داده های نادرست (Misinformation) و نبود تهمیدی برای مدیریت آن، پیامدهای منفی ناخواسته ای دارند. افزایش سرعت انتقال اطلاعات هم می تواند موجب انتشار اطلاعات نادرست در سطح گسترده ای با سرعتی برابر و گاه حتی بیشتر از اطلاعات درست باشد.

اضطراب و عدم ثبات ناشی از همه گیری می توانند افراد را مستعد پذیرش اطلاعات مبهم و جهت داری کنند که «متخصصان خودخوانده» (Self-proclaimed specialists) ارائه می دهند. ارتباط مستقیمی میان استفاده از رسانه های اجتماعی و شکل گیری اضطراب در افراد وجود دارد. تمرکز رسانه ها بر اخبار ناراحت کننده می تواند منجر به افزایش اضطراب شود.

اطلاعات نادرست می توانند در اشکال دیگری همچون تئوری های توطئه (Conspiracy theory) نیز ظاهر شوند. باور به تئوری های توطئه ارتباط مستقیمی با عدم پیروی از دستورالعمل های بهداشتی دارد. روش های جایگزین و من-درآوردی همچون مصرف سیر و یا نوشیدن آب ژاول در بهترین حالت بی اثر و در بدترین حالت مرگ آور بوده اند.

برگرفته از گزارش مطالعه سندرم جایگاه و کووید ۱۹: تحلیل جنبه های اجتماعی اپیدمی بر بستر نابرابری

دکتر پیام روشنفکر، استادیار دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، مرکز تحقیقات مدیریت رفاه اجتماعی